

Børns uddannelse bestemmes af forældrenes uddannelse

Den sociale arv er ligeså stærk som for 20 år siden

Forældrenes uddannelsesniveau er helt afgørende for, om børnene får en uddannelse. Jo højere forældrenes uddannelse er, desto større er sandsynligheden for, at børnene selv får en uddannelse. Siden 1990 har der været en stagnation i andelen af unge med ufaglærte forældre, der bryder den sociale arv og selv får en uddannelse. I perioden 1990-2005 var der flere, der brød den sociale arv, men andelen er faldet igen og ligger nu på samme niveau som for 20 år siden.

af chefanalytiker **Jonas Schytz Juul**

3. april 2011

Analysens hovedkonklusioner

- Den sociale arv er helt afgørende for børns uddannelse. Jo højere forældrenes uddannelse er, desto større er sandsynligheden for, at børnene selv får en uddannelse.
- Børn af ufaglærte ender langt oftere selv som ufaglærte som 25-årige sammenlignet med børn af forældre med en lang videregående uddannelse. Der er således 5 gange så mange unge med ufaglærte forældre, som ikke selv får en uddannelse ud over folkeskolen, end der er unge med forældre med lang videregående uddannelse.
- I 1990 var det 38 pct. af de unge med ufaglærte forældre, som ikke fik en uddannelse ud over folkeskolen. Denne andel faldt til 33 pct., men efter 2005 er andelen steget igen og er nu tilbage på 38 pct. I dag er der altså ligeså få børn af ufaglærte forældre, der selv får en uddannelse som i 1990.

Kontakt

Chefanalytiker
Jonas Schytz Juul
Tlf. 33 55 77 22
Mobil 30 29 11 07
jsj@ae.dk

Kommunikationschef
Janus Breck
Tlf. 33 55 77 25
Mobil 40 61 34 38
jb@ae.dk

Social arv i uddannelse

Forældrenes uddannelsesniveau har afgørende betydning for børnenes uddannelsesniveau. I denne analyse ses der på denne sammenhæng. Konkret er der målt på de 25-åriges uddannelsesniveau, som er koblet med oplysninger om forældrenes uddannelsesniveau.

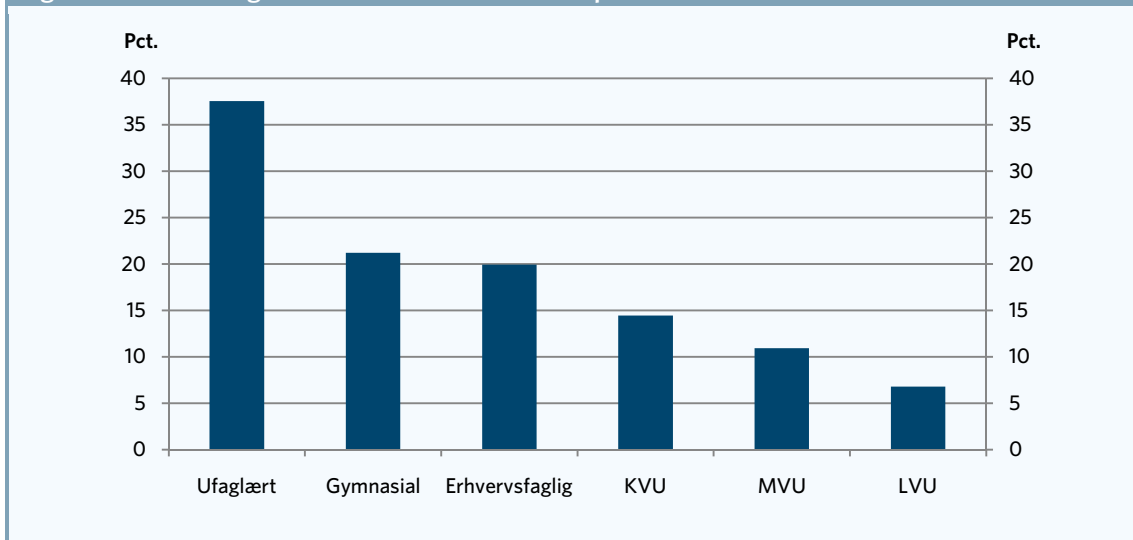
For de unge er der i alle tilfælde målt på, om de har gennemført en uddannelse, eller om de er i gang med en uddannelse. Dvs. har man fx som 25-årig gennemført gymnasiet og er i gang med en videregående uddannelse, så er det den igangværende videregående uddannelse, der er afgørende.

For forældrene er der set på den forælder, der har det højeste uddannelsesniveau. Dette er målt, da den unge var 15 år. Unge, hvor der ikke var oplysninger om forældrenes uddannelsesniveau som 15-årige, er ikke taget med i analysen. Dermed ses der bort fra de unge, der er indvandret til Danmark efter det 15. leveår.

Børn af ufaglærte ender ofte selv uden uddannelse

I figur 1 er andelen af de 25-årige, som ikke har fået eller er i gang med en uddannelse ud over folkeskolen, vist opdelt på forældrenes uddannelsesbaggrund. Af figuren ses det, at der er en meget stærk social arv i uddannelsesvalget. Mens 38 pct. af unge med ufaglærte forældre ikke har fået eller er i gang med en uddannelse efter folkeskolen, så er det kun 7 pct. af de unge med forældre med en lang videregående uddannelse, der som 25-årig ikke har fået eller er i gang med en uddannelse. Der er altså 5 gange så mange unge med ufaglærte forældre, som ikke selv får en uddannelse ud over folkeskolen, end unge med forældre med lang videregående uddannelse. Forældrenes uddannelsesniveau er altså helt afgørende for barnets uddannelsesniveau.

Figur 1. Andel 25-årige uden en uddannelse fordelt på forældrenes uddannelsesniveau

Anm: Beregningsforudsætninger er angivet i boks 1.
 Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistik.

Officielt er der en målsætning om, at kun 5 pct. af en ungdomsårgang må være uden en uddannelse ud over folkeskolen. Som det ses af figuren, er man meget langt fra denne målsætning, når man måler på de 25-årige. Man skal dog være lidt varsom, da uddannelsesmålsætningen på de 5 pct. tager udgangspunkt i uddannelsesniveauet som 41-årig og er en beregning af de fremtidige uddannelsesniveauer

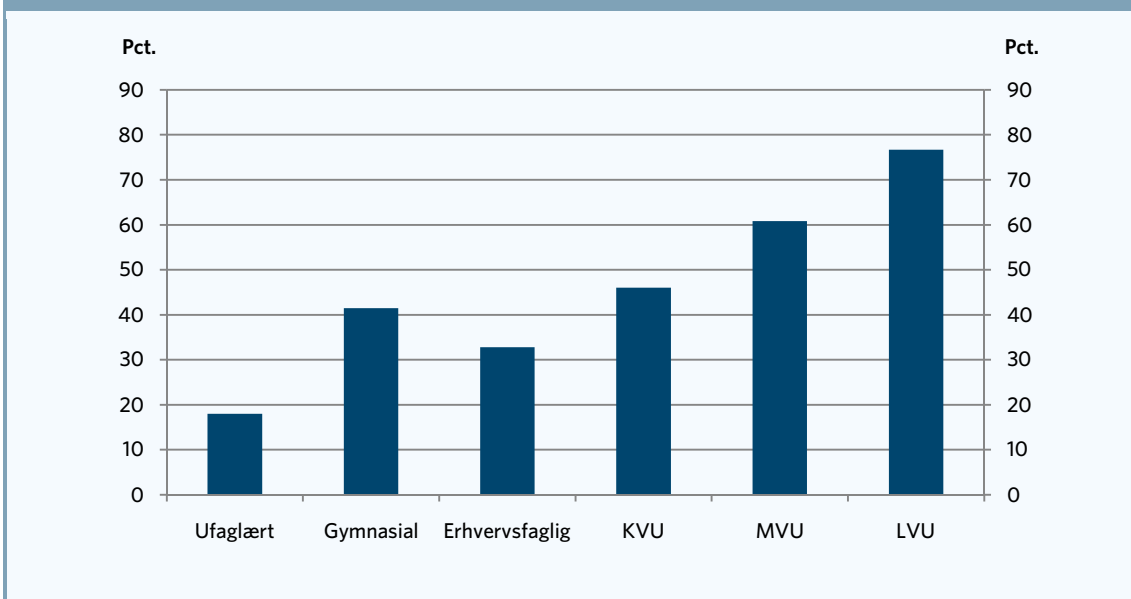
med de nuværende tilgange og frafaldsmønstre på uddannelserne. Alligevel illustrerer ovenstående tydeligt, at der er alt for mange unge, der ikke får en uddannelse, og at dette i høj grad hænger sammen med forældrenes uddannelsesbaggrund.

Unge, der har eller er i gang med en videregående uddannelse

Frem for at fokusere på de unge, der ikke har fået eller er i gang med en uddannelse efter folkeskolen, kan man se på andelen af unge, som har fået eller er i gang med en videregående uddannelse. Officielt er målsætningen, at mindst halvdelen af en ungdomsårgang skal have en videregående uddannelse. En videregående uddannelse dækker over enten en kort videregående uddannelse (fx økonoma, kort videregående uddannelse inden for it, logistik el. lign.), mellemlang videregående uddannelse (fx pædagog, sygeplejerske, journalist) eller en lang videregående uddannelse (fx læger, gymnasielærere).

Også her er der en helt tydelig sammenhæng mellem forældrenes uddannelsesniveau, og hvor stor en andel af de 25-årige som har eller er i gang med en videregående uddannelse. Blandt unge med ufaglærte forældre er 18 pct. i gang med eller har fået en videregående uddannelse som 25-årig. Blandt unge med forældre med en lang videregående uddannelse, er det 77 pct., der er i gang med eller har fået en videregående uddannelse. Den sociale baggrund er altså helt afgørende for, om barnet får en videregående uddannelse.

Figur 2. Andel 25-årige som har eller er i gang med videregående uddannelse fordelt på forældrenes uddannelsesniveau

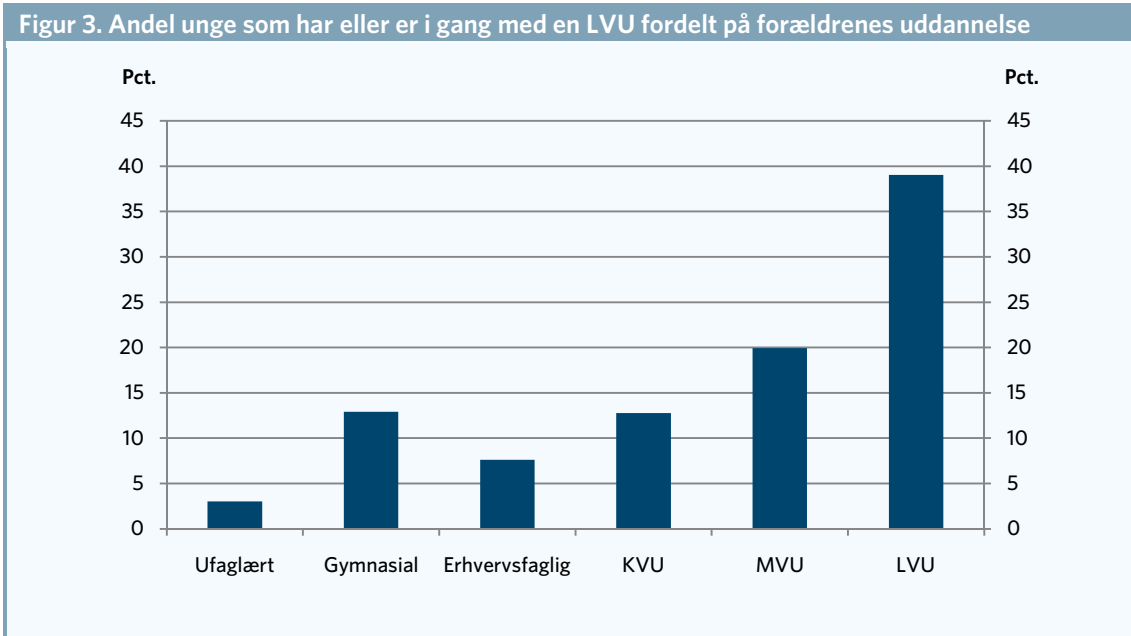

Anm: Beregningsforudsætninger er angivet i boks 1.
 Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistik.

Lang videregående uddannelse går i arv

Analysen kan snævreres endnu mere ind ved udelukkende at se på de 25-årige, som er i gang med eller har gennemført en lang videregående uddannelse. Her er der en endnu tydeligere grad af social arv. Mens blot 3 pct. af de unge med ufaglærte forældre har gennemført eller er i gang med en lang videregående uddannelse, så er det hele 39 pct. af unge med forældre, der har en lang videregående uddannelse, som selv er i gang med eller har gennemført en lang videregående uddannelse.

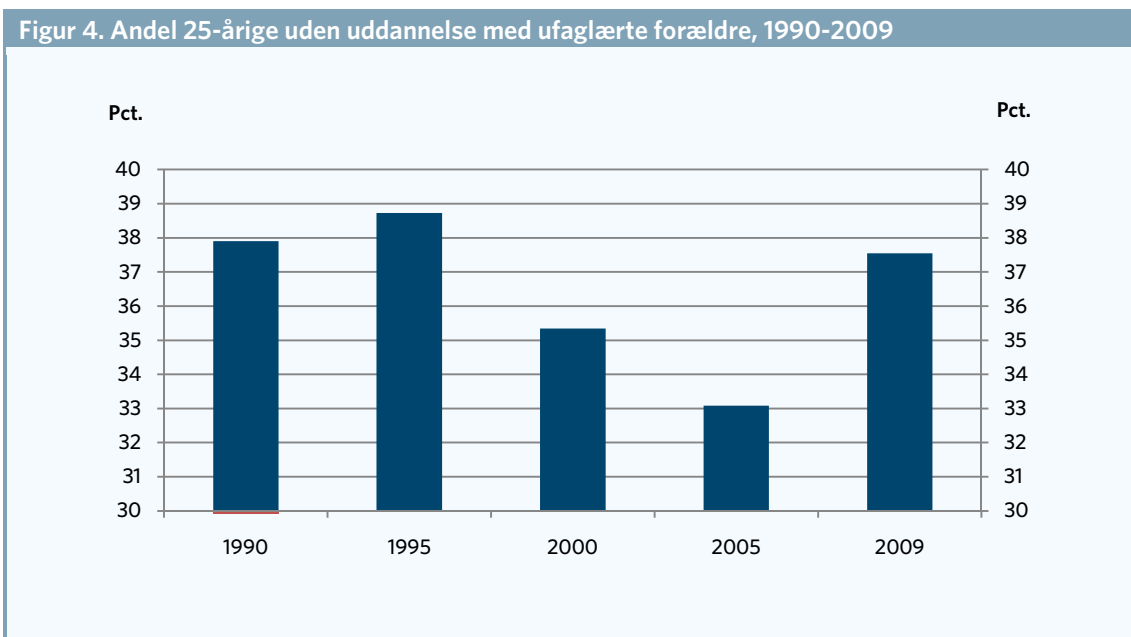
I figur 3 er andelen af de 25-årige, som har eller er i gang med en lang videregående uddannelse vist. Af figuren fremgår det helt tydeligt, at børn med forældre, der har en lang videregående uddannelse, selv har en langt større sandsynlighed for at få en lang videregående uddannelse, end andre børn har.

Anm: Beregningsforudsætninger er angivet i boks 1.
 Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistik.

Stagnation i at bryde den sociale arv

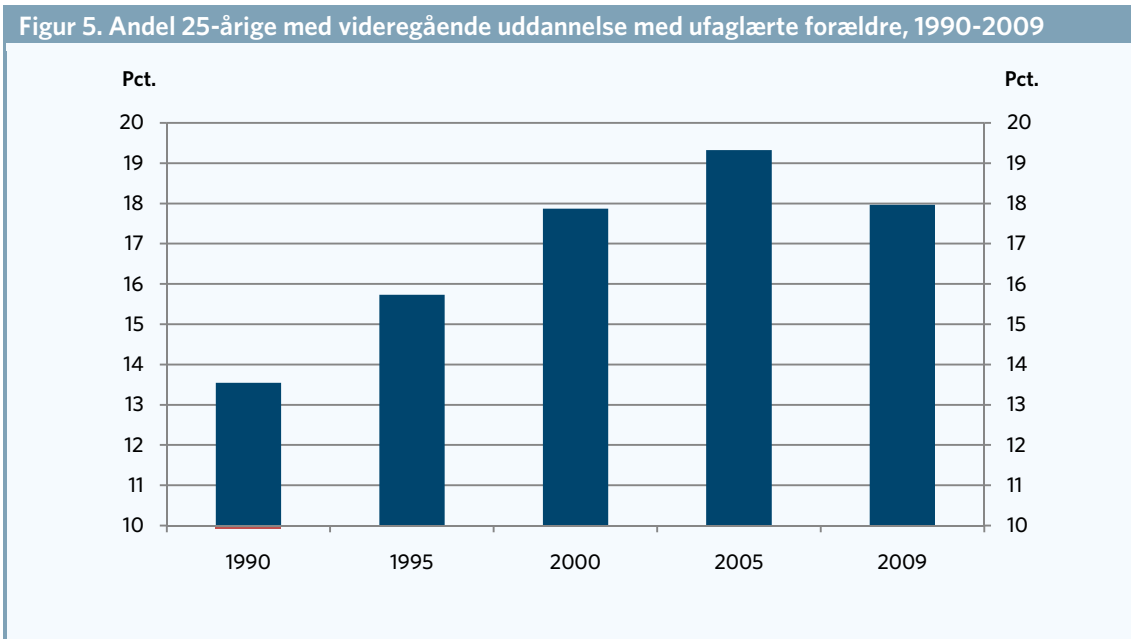
I 1990 var det omkring 38 pct. af de unge med ufaglærte forældre, som ikke fik en uddannelse ud over folkeskolen. Dette faldt til 35 pct. i år 2000 og 33 pct. i 2005. Siden 2005 er andelen dog vokset igen, og der nu igen 38 pct. af de unge med ufaglærte forældre, som ikke selv har fået en uddannelse ud over folkeskolen. Altså samme niveau som i 1990. Det er vist i figur 4.

Anm: Beregningsforudsætninger er angivet i boks 1.
 Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistik.

I figur 5 er andelen af 25-årige med ufuldglærte forældre, som er i gang med eller har gennemført en videregående uddannelse, vist i perioden 1990-2009. Af figuren ses samme tendens som i figur 4: Det gik bedre og bedre med at bryde den negative sociale arv op igennem 1990'erne og frem til 2005. Herefter er det igen blevet sværere.

I 1990 var det knap 14 pct. af de unge med ufuldglærte forældre, som havde eller var i gang med en videregående uddannelse som 25-årig. I år 2000 var denne andel steget til 18 pct., og i 2005 til 19 pct. Herefter er andelen dog faldet igen og er nu på 18 pct. igen. Altså samme niveau som for 10 år siden.

Anm: Beregningsforudsætninger er angivet i boks 1.
 Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistik.

Til ovenstående er det dog vigtigt at bemærke, at gruppen af 25-årige med ufuldglærte forældre er blevet meget mindre i løbet af perioden 1990-2009, da forældrene til de 25-årige har et højere uddannelsesniveau i dag end i 1990. Mens ca. 37 pct. af de 25-årige i 1990 havde ufuldglærte forældre, er det under 15 pct. i af de 25-årige i 2009, der har ufuldglærte forældre. Omvendt er andelen af 25-årige med forældre med en MVU eller LVU næsten fordoblet i perioden. Denne store nedgang i gruppen af ufuldglærte forældre kan give et vist selektionsbias, hvilket der ikke er korrigeret for her.

Boks 1. Metode

I analysen er der for hvert år set på årgangen af de 25-årige og deres uddannelsesniveau. Den 25-åriges uddannelsesniveau er opgjort som det højeste niveau af fuldførte uddannelser og igangværende uddannelser. Dvs. har man fx som 25-årig gennemført gymnasiet og er i gang med en videregående uddannelse, så er det den igangværende videregående uddannelse, der er afgørende.

Uddannelsesoplysningerne for de 25-årige er koblet med oplysninger om forældrenes uddannelsesbaggrund, dengang de unge var 15 år. Dvs. for de 25-årige i 2009 kobles dette med oplysninger om forældrenes uddannelsesniveau i 1999. Unge, der er indvandret til Danmark efter det 15. leveår, er altså ikke taget med i analysen. For forældrene er oplysningen for den forælder med den højest fuldførte uddannelse taget med. Dvs. har moren en længere uddannelse end faren, så er det morens uddannelsesbaggrund, der tages med. Og omvendt. Hvis der ikke er oplysninger om nogle af forældrenes uddannelsesniveau, er disse ikke taget med i analysen.